

กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง Development Strategy for Agrotourism of Na Khao Sia, Na Yong, Trang Province

ชุตินา สุทธาภิรมย์¹ อธิรณันท์ พวงจันทร์¹ บัญชา เกิดล่อง² ฤทธิเดช สุขคง² และสุขุมล หวานแก้ว^{1*}

Chutima Suttapirom¹, Thirakan Purngchan¹, Bancha Kerdlong²

Rittidet Sukkhong² and Sukhuman Whankaew^{1*}

¹ภาควิชาพืชศาสตร์ คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง พัทลุง 93210

²สำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอนาโยง ตรัง 92170

¹Department of Plant Sciences, Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University

Phatthalung Campus, Phatthalung, Thailand 93210

²Na Yong District Agricultural Extension Office, Trang, Thailand 92170

*Corresponding author: sukhuman.wha@gmail.com

Abstract

Received: February 16, 2021

Revised: June 17, 2022

Accepted: August 17, 2022

The objective of this research is to develop strategies for agro tourism development of Na Khao Sia, Na Yong, Trang, to become a sustainable agro tourism. The research tools included 1) participatory observation, 2) data collection from a questionnaire of 214 tourists, and 3) focus group discussion among 13 key performances including government and community sectors for SWOT analysis. Data from all evaluations were integrated and established the strategy. The study's findings revealed that the prominent features of the Na Khao Sia tourism site included beautiful scenery, good weather, and an abundance of natural resources for the community's benefit. The use of natural resources creates favorable conditions for sustainable agro tourism. According to the tourist opinions, the value potential of the agro tourism site of Na Khao Sia was at a high level, whereas its potential as an agro tourism attraction was at a moderate level. The strategies for sustainable agrotourism development in Na Khao Sia should prioritize marketing promotion through social media storytelling about the tourism site's identity and scenery. Furthermore, all sectors should be involved in the development of farmer skills in creating and improving products, as well as the management of natural resources, infrastructure, and other tourist facilities for the creation of tourist attractions. These strategies will result in long-term agricultural tourism.

Keywords: sustainable tourism, agricultural tourism, tourism strategy, Na Khao Sia, Trang province

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรังไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 214 คน 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในตำบลนาข้าวเสียจากภาครัฐและชุมชน จำนวน 13 คน เพื่อวิเคราะห์ SWOT และนำผลจากการศึกษาทั้งหมดมากำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ผลจากการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวตำบลนาข้าวเสียมีจุดเด่นตรงที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม อากาศดี และมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ให้สมาชิกในชุมชนใช้ประกอบอาชีพได้ เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ กิจกรรม และบริการทางการเกษตรโดยอาศัยทรัพยากรในพื้นที่และวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งสามารถนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนได้ จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวตำบลนาข้าวเสียเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมาก และมีศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับปานกลาง กลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลนาข้าวเสียจะต้องเน้นการส่งเสริมการตลาดโดยการสื่อสารเรื่องราวที่สะท้อนอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทัศนียภาพที่สวยงาม โดยอาศัยสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือ อีกทั้งควรพัฒนาทักษะทั้งด้านการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ให้กับสมาชิก รวมไปถึงการบริหารจัดการทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐานต่างภายใต้การทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว กลยุทธ์เหล่านี้จะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนได้

คำสำคัญ: แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลยุทธ์การพัฒนา ตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง

คำนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของตนเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลของประเทศไทยจึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อเข้าหาส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศ (Ministry of Tourism and Sport, 2015)

ในปัจจุบัน เกษตรกรไทยยังคงประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอและปัญหานี้มีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องสร้างความเสี่ยงต่อภาคการเกษตรทั้งในแง่ของปริมาณของผลผลิตที่ไม่ได้ตามต้องการและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น (National statistical office, 2021) เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ภาครัฐจึงได้พยายามหาแนวทางในการพัฒนาภาคการเกษตร โดยในปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลมีนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบดั้งเดิมให้เป็นการเกษตรสมัยใหม่ที่เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของตนเองได้ และส่งเสริมให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่สินค้าเกษตรโดยการผนวกการเกษตรและการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเกษตร และอาจมีกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมด้วย สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตร (Khermkhan, 2018) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงไม่เพียงแต่ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน แต่ยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิต สัมผัสความหลากหลายของผลิตผล

ทางการเกษตรและความสวยงามของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่มีอยู่อีกด้วย ซึ่งช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เป็นพื้นที่ที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักด้านการเกษตร มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรที่หลากหลาย และมีทัศนียภาพที่สวยงามเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จากความต้องการของชุมชนที่จะนำตลาดเข้ามาสู่พื้นที่ ลดการลงทุนจากการเคลื่อนย้ายขนส่งสินค้าออกไปภายนอก ในปี พ.ศ. 2560 กลุ่มเกษตรกรตำบลนาข้าวเสียจึงได้ร่วมมือกันผลักดันจนเกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย มีการนำสินค้าเด่นในพื้นที่มาจำหน่าย มุ่งเน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท รวมไปถึงการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยมีเกษตรอำเภอนาโยงเป็นที่ปรึกษา และอาศัยงบประมาณของ OTOP นวัตกรรมและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภายใต้โครงการ “ของดีบ้านฉันตำบลนาข้าวเสีย” ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มอาชีพทางศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มอาชีพทางการเกษตร ตำบลนาข้าวเสีย กลุ่มอนุรักษ์ผิ้วโพรง กลุ่มกาแฟ “มานิ” กลุ่มสาธิตร้อยปี ของดีคลองนางน้อย กลุ่ม OTOP นวัตกรรม กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีก ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนาข้าวเสีย กลุ่มผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย กลุ่มผลิตผ้าปาเต๊ะ และกลุ่มเครื่องแกงตำบลนาข้าวเสีย

แม้ว่าจะดำเนินงานมาไม่นาน แต่ในปี พ.ศ. 2562 ก็ได้มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ไม่ได้มุ่งเน้นผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่จะต้องมีความสมดุลกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว (Pan et al., 2018) งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบล

นาข้าวเสีย และกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างยั่งยืน กลยุทธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสียอย่างยั่งยืนจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ทั้งต่อกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาตนเองให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น บนพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ และบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคง ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ เกิดความเข้มแข็งตั้งแต่ระดับครัวเรือนไปสู่ชุมชนและในระดับที่สูงขึ้นไป

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คณะผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยออกเป็น 2 ด้าน 5 องค์ประกอบ ให้สอดคล้องไปกับตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ Ministry of Tourism and Sport (2014) ซึ่งได้มาจากการพิจารณากรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกับองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและมุมมองด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

1. ด้านศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.1 คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ หมายถึง ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพหรือทางชีวภาพ

1.2 คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา หมายถึง รูปแบบการดำเนินกิจกรรมการเกษตรที่สะท้อนให้เห็นความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.1 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว และทำให้แหล่งท่องเที่ยวดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2.2 ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสะดวกในการเดินทาง ความพร้อมของสาธารณูปโภคที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและปลอดภัย

2.3 ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว หมายถึง การมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Sukasem (2016) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้แบบสอบถาม ในกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 300 คน การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 18 คน พบว่าแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีระดับความคิดเห็นด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการบริหาร การจัดการ และการบริการ ด้านสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำแนกได้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ด้านการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น 4) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5) ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และ 6) ด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Sukbanjong and Wattanakamolchai (2019) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหอนาถมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการในพื้นที่ และการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหอนาถมดแดง คือ การจำกัดปริมาณของนักท่องเที่ยวเพื่อช่วยลดอุบัติเหตุทางรถยนต์ แก้ปัญหา

ห้องพักและที่จอดรถไม่เพียงพอ ควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อื่น ๆ เพิ่มเติม หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน และเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

Tongla and Samarak (2020) ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี โดยเก็บข้อมูลจากการสำรวจเชิงพื้นที่ การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล และการประชุมกลุ่มย่อยในกลุ่มผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 14 แห่ง มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพในระดับดี แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรเน้นการให้ความรู้ สร้างประสบการณ์แปลกใหม่ และสร้างเครือข่าย

Singnual and Tiasutikul (2021) ศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบ้านคลองอาราง โดยการจัดประชุมกลุ่ม การวิเคราะห์ SWOT และการใช้แบบสอบถามโดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเอกสารอ้างอิงหลัก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน เกษตรกร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 50 คน พบว่าบ้านคลองอารางมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการสอดแทรกวิถีชีวิตเกษตรที่น่าสนใจ เช่น การทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพโดยรอบที่สวยงามเช่น สระหลวง Sky walk และเส้นทางป่าชุมชน เป็นต้น มีพิธีบวงสรวงในบริเวณเขตป่าชุมชนของชุมชนบ้านคลองอาราง และการละเล่นนางด้ง มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในท้องถิ่นได้ในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

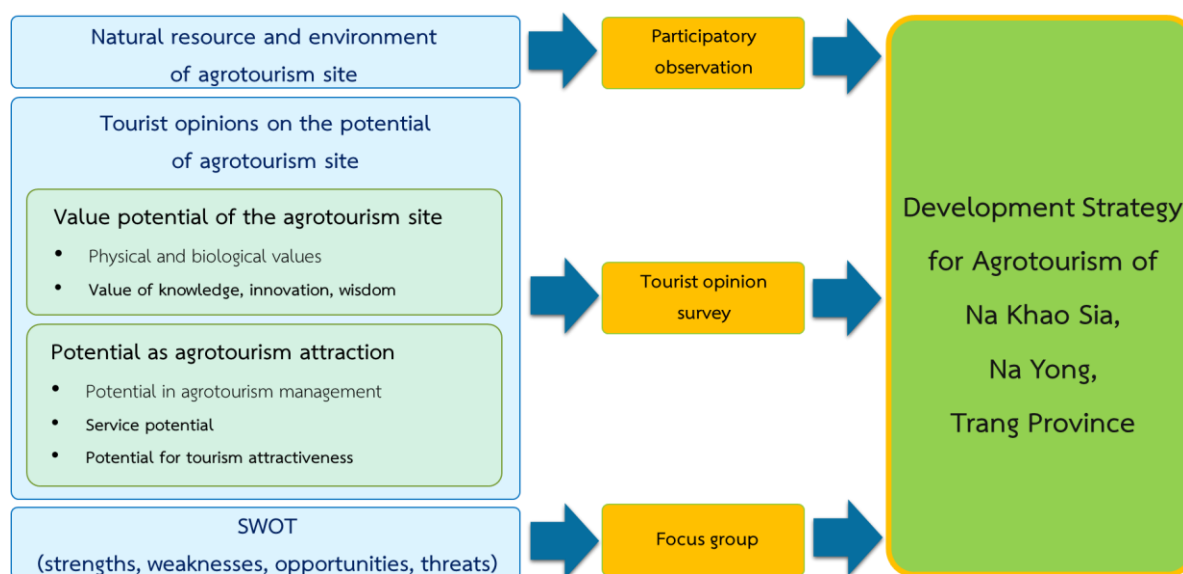

Figure 1 Research framework

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย ได้กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 13 คน ซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้นำทางความคิด 10 คน (ผู้นำเครือข่ายกลุ่มอาชีพทางการเกษตรตำบลนาข้าวเสีย กลุ่มอนุรักษ์ผืนโพรง กลุ่มกาแพ “มานิ” กลุ่มกลางสาตร้อยปี ของดีคลองนางน้อย กลุ่ม OTOP นวัตกรรม กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีก ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนาข้าวเสีย กลุ่มผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย กลุ่มผลิตผ้าปาเต๊ะ และกลุ่มเครื่องแกงตำบลนาข้าวเสีย)

2) ผู้รับบริการ ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย 214 คน กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณตามสูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวในปี 2562 ซึ่งมีรายงานว่ามีนักท่องเที่ยวทั้งสิ้นจำนวน 480 คน

กระบวนการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการศึกษาวิจัย ประกอบไปด้วย 3 วิธี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การสำรวจเชิงพื้นที่ในประเด็นสภาพแวดล้อมและข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวและเข้าร่วมการประชุมเครือข่ายกลุ่มท่องเที่ยว

2) การสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและต่อศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยประยุกต์ตามตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ Ministry of Tourism and Sport (2014) ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยด้านศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งออกเป็น 1) คุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ และ 2) คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา และศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งออกเป็น 1) ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 3) ศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยการหาค่าความเที่ยงตรง (IOC: Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรวจสอบโดยค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยค่าความสอดคล้องกับจุดประสงค์ (IOC) เท่ากับ 0.84 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98

วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลนาข้าวเสียโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; S.D.) ของระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบของศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยกำหนดอันตรภาคชั้น ดังนี้ 4.21-5.00: สูงที่สุด 3.41-4.20: สูง 2.61-3.40: ปานกลาง 1.81-2.60: ต่ำ และ 1.00-1.80: ต่ำที่สุด

3) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) กับบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสียจำนวน 13 คน เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสพูดคุยและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกลุ่ม (SWOT analysis) จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมด นำมากำหนดเป็นกลยุทธ์หรือแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลนาข้าวเสีย

ผลการวิจัยและวิจารณ์

สภาพแวดล้อมและข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนเป็นการบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้วิถีการทำเกษตรกรรม ไปถึงวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน (Ministry of Tourism and Sport, 2014) เข้ากับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ แต่ยังต้องคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาวอีกด้วย จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ (Budiasa and Ambarawati, 2014) จึงอาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนคือ การท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสและเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม ประเพณี และวัฒนธรรม ที่สามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนภายใต้มีส่วนร่วมของชุมชนในการดำรงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของทรัพยากรและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

พื้นที่ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง มีเนื้อที่ประมาณ ประมาณ 12,500 ไร่ ห่างจากตัวอำเภอเมือง จังหวัดตรัง เพียง 15 กิโลเมตร มีทัศนียภาพที่สวยงามและโดดเด่น เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่ประกอบไปด้วย ทุ่งนาผืนใหญ่ มีแหล่งน้ำสำคัญไหลผ่าน มีป่าธรรมชาติโดยเฉพาะป่าสาคร ประชากรส่วนใหญ่

ประกอบอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย ประกอบไปกลุ่มที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มอาชีพด้านการเกษตร (กลุ่มนาแปลงใหญ่) มีสมาชิกจำนวน 148 ราย มีพื้นที่การทำนาของสมาชิก 878 ไร่ มีกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม ได้แก่ การผลิตข้าว การแปรรูปข้าว รวมไปถึงการเลี้ยงโคพื้นเมือง

2. กลุ่มอนุรักษ์ผิ้วโพรง (กลุ่มผิ้วหวานบ้านนา) เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิก จำนวน 45 คน เพื่อสร้างรายได้เสริมโดยการเลี้ยงผิ้วโพรงไทย ปัจจุบันสมาชิกมีการเลี้ยงผิ้วจำนวน 350 ถัง และได้มีการแปรรูปน้ำผิ้วเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อาทิ สบู่เหลว สบู่ผ้าผิ้วผสมขมิ้นชัน ยาสระผมผสมน้ำผิ้ว ครีมนวดผสมผิ้ว น้ำผิ้ว ยาหม่องจากไข่ผิ้ว และเครื่องดื่มน้ำผิ้ว

3. กลุ่มกาแฟ “มานิ” (กลุ่มผู้ปลูกกาแฟช่องเขาเทือกเขาบรรทัด) มีชื่อเสียงในการปลูกกาแฟโรบัสต้าบนเทือกเขาบรรทัดมาอย่างยาวนาน มีสมาชิก 30 คน และมีต้นกาแฟโรบัสต้าของกลุ่ม จำนวน 20,000 ต้น กลุ่มมีการแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กาแฟสด สบู่กาแฟ เป็นต้น

4. กลุ่มกลางสาตร้อยปี ของดีคลองนางน้อย มีสมาชิก 25 คน มีกลางสาตในมือสมาชิกกลุ่มจำนวน 750 ต้น “กลางสาต” ไม้ผลพื้นเมืองที่อยู่คู่กับพื้นที่มาอย่างยาวนาน มีจุดเด่นตรงสภาพพื้นที่ของคลองนางน้อยที่ยังคงวิถีธรรมชาติและอายุของต้นกลางสาตที่ค่อนข้างมาก ทำให้กลางสาตคลองนางน้อยจึงหวานกลมกล่อม สร้างตลาดในพื้นที่ในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมต้นกลางสาตและเรียนรู้วิถีธรรมชาติได้

5. กลุ่ม OTOP นวัตกรรม บ้านออกวัดนาปด มีกิจกรรมให้ศึกษาเรียนรู้ เช่น กิจกรรมของกลุ่มผ้ามัดย้อม กลุ่มผลิตน้ำมันสมุนไพร กลุ่มน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น การทำเครื่องประดับมโนราห์ เรียนรู้เครื่องจักสาน เป็นต้น

6. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีก มีสมาชิกจำนวน 25 คน ร่วมกันเลี้ยงเป็ด จำนวน 700 ตัว ซึ่งให้ผลผลิตวันละ 450 ฟอง โดยกลุ่มได้นำมาผลิตเป็นไข่เค็ม

นอกจากนี้ ทางกลุ่มมีการเลี้ยงหมูขายและวางแผนสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการขายหมูย่าง ซึ่งเป็นอาหารขึ้นชื่อของจังหวัดตรังอีกด้วย นักท่องเที่ยวสามารถร่วมเป็นเจ้าของเลี้ยงสัตว์ในฟาร์มได้ ด้วยองค์ความรู้แบบภูมิปัญญาผนวกกับหลักวิชาการที่ปฏิบัติได้จริง

7. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนาข้าวเสีย (ปุ๋ยอินทรีย์) มีคณะกรรมการจำนวน 20 คน และมีเครือข่ายด้านการเกษตรอีกหลายแห่งในตำบลนาข้าวเสีย มีกิจกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตถังเลี้ยงผิ้ว เกษตรผสมผสาน และกิจกรรมทางการเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง

8. กลุ่มผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตข้าวคุณภาพ ทำนาเพื่อบริโภคในครัวเรือน จึงผลิตข้าวได้ในปริมาณน้อยแต่เป็นข้าวที่ปลอดภัย เป็นทางเลือกให้กับคนรักสุขภาพ ปัจจุบัน มีสมาชิกอยู่จำนวน 15 คน นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิถีการปลูกข้าวอย่างปลอดภัย

9. กลุ่มผลิตผ้าปาเต๊ะ ผลิตงานหัตถกรรมบนผืนผ้า เพิ่มมูลค่าสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

10. กลุ่มเครื่องแกงตำบลนาข้าวเสีย ผลิตเครื่องแกงรสชาติภาคใต้แท้

การรวมกลุ่มจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลนาข้าวเสีย เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มที่มีอาชีพด้านเกษตรกรรม โดยมีเกษตรกรอำเภอนาโยงเป็นที่ปรึกษา อาศัยความโดดเด่นด้านทัศนียภาพและทรัพยากรท้องถิ่น สร้างกิจกรรมที่หลากหลายโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการเกษตรและวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว แต่ละกลุ่มมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาด้วย ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ นักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวเนื่องจากความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาทรัพยากรของท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นอย่างมาก (Strydom *et al.*, 2019)

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม การดำรงชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่งจะเป็นช่องทางในการเพิ่มการกระจายรายได้สู่เกษตรกร ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ตอบโจทย์ของนักท่องเที่ยวจากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจำนวน 214 คน ต่อศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย พบว่า ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (3.30 ± 0.92) (Table 1) โดยระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อคุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ คุณค่าด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา และศักยภาพการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ความ

คิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบด้านคุณค่าทางกายภาพและชีวภาพมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (3.83 ± 0.12) สอดคล้องกับการสำรวจพื้นที่และสภาพแวดล้อม ซึ่งพบว่าพื้นที่ตำบลนาข้าวเสียมีทัศนียภาพและบรรยากาศของพื้นที่มีความโดดเด่น สวยงาม เป็นธรรมชาติ ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ประกอบไปด้วยทุ่งนาผืนใหญ่ ภูเขา และลำน้ำธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น มีกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายไว้บริการนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ถนน บ้ายบอกทาง แผนที่ท่องเที่ยว เป็นต้น สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้มาก แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลนาข้าวเสีย จึงจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น มีอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ชุมชนควรช่วยกันพัฒนาและรักษาสืบต่อไปเพราะเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญ

Table 1 The opinion level of tourists to the potential of agrotourism site of Na Khao Sia, Na yong, Trang

Openion	Mean $\pm$ S.D.	Level of opinion
1. Value potential of the agrotourism site	3.66 $\pm$ 0.07	High
1.1 Physical and biological values	3.83 $\pm$ 0.12	High
1) Having beautiful scenery, and plentiful natural resources	3.93 $\pm$ 1.13	High
2) Having good weather	3.93 $\pm$ 0.93	High
3) Having more than one product	3.63 $\pm$ 0.93	High
1.2 Value of knowledge, innovation, wisdom	3.50 $\pm$ 0.02	High
1) Reflecting local wisdom	3.77 $\pm$ 1.01	High
2) Having unique agricultural innovation	3.49 $\pm$ 1.00	High
3) Using modern technology	3.23 $\pm$ 0.97	Moderate

Table 1 (Continued)

Openion	Mean±S.D.	Level of opinion
2. Potential as agrotourism attraction	3.40±0.08	Moderate
2.1 Potential in agrotourism management	3.40±0.04	Moderate
1) Having tourism map	3.41±0.99	High
2) Having security systems	3.39±0.92	Moderate
3) Having available infrastructure	3.44±1.01	High
4) Having promoting media	3.37±0.98	Moderate
2.2 Service potential	3.37±0.04	Moderate
1) Having a clear sign and convenient transportation	3.43±0.90	High
2) Having enough restroom and resting place	3.33±0.96	Moderate
3) Having the receptionist	3.35±0.98	Moderate
4) Having accommodation and food shop nearby	3.51±0.97	High
5) Having souvenir shop	3.22±1.01	Moderate
2.3 Potential for tourism attractiveness	3.45±0.07	High
1) Having activities for tourist	3.41±0.87	High
2) Having demonstration and practice for tourist	3.50±0.96	High
Overall	3.30±0.92	Moderate

เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการให้เพิ่มกิจกรรมทางการเกษตร พัฒนาและยกระดับสินค้า ต้องการจุดซื้อขายสินค้าเพิ่มมากขึ้น และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบบ้านพักในฟาร์ม (Farm stay) จากการวิเคราะห์อายุและเพศของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักท่องเที่ยวมีตั้งแต่อายุ 15-67 ปี โดยนักท่องเที่ยวกว่าครึ่งอายุ 23-36 ปี ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน (เพศหญิง 55.14% เพศชาย 44.86%) ดังนั้นในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวการวางแผนเป้าหมายของผู้ใช้บริการที่ช่วงอายุ 23-36 ปี น่าจะตรง

กลุ่มเป้าหมายจะมีประสิทธิภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมากที่สุด ซึ่งการกลับมาเที่ยวซ้ำหรือการมีนักท่องเที่ยวหมุนเวียนเข้ามาสม่ำเสมอจะนำไปสู่การเป็นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มกิจกรรมทางการเกษตรให้เหมาะสมกับวัยจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาทำหรือชมกิจกรรมที่สนใจได้ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นวัยทำงาน และเป็นวัยที่มีการใช้สื่อออนไลน์กันอย่างแพร่หลาย การท่องเที่ยวและแบ่งปันประสบการณ์ผ่านสื่อออนไลน์จะช่วยประชาสัมพันธ์และสร้างความเชื่อถือให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี (Permchewit and Cheyjunya, 2010) ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและมีอัตลักษณ์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด

สุดสัปดาห์ และวันหยุดต่อเนื่องของคนวัยทำงาน (Kietpiriya *et al.*, 2020) จึงควรมีการพัฒนาและยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพ มีอัตลักษณ์ และมีภาพลักษณ์ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ปัจจุบัน ธุรกิจบ้านพักในฟาร์ม (Farm stay) เป็นธุรกิจที่น่าสนใจ เป็นการเพิ่มช่องทางให้กับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตการทำเกษตรแบบไม่เร่งรีบ ค่าบริการที่พักไม่สูงมากและมีความเป็นกันเอง การพัฒนาธุรกิจบ้านพักในฟาร์มในพื้นที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เป็นอย่างดี หากชุมชนสามารถพัฒนาสิ่งเหล่านี้ได้ ก็จะช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนได้

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค หรือการวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือที่ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (Thepprasit *et al.*, 2020; Kienwatana *et al.*, 2021; Waiyakrud *et al.*, 2021) จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสียทั้ง 10 แหล่งโดยจุดแข็งและจุดอ่อนเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน เช่น การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างของพื้นที่ ประสิทธิภาพและความสามารถ เป็นต้น ในขณะที่โอกาสและอุปสรรคเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เช่น คู่แข่ง เทรนด์ด้านการตลาด การเกิดเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นต้น (Helms and Nixon, 2010) ได้ผลการวิเคราะห์ SWOT (S: จุดแข็ง W: จุดอ่อน O: โอกาส T: อุปสรรค) ของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

จุดแข็ง (S)

- S1: มีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ จุดท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่สวยงาม สภาพอากาศบริสุทธิ์ สดชื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่นาข้าวของกลุ่มอาชีพทางการเกษตรตำบลนาข้าวเสีย
- S2: ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่

หลากหลาย เช่น ต้นยางสดอายุ 100 ปี ที่ให้ผลผลิตรสชาติหวาน เปลือกบาง และยางน้อย ความหลากหลายของพันธุ์พืชสำหรับการผลิตน้ำผึ้ง สายพันธุ์กาแพเฉพาะถิ่นเป็นที่รู้จักและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน กลุ่มเครื่องแกงตำบลนาข้าวเสียใช้วัตถุดิบในชุมชนเป็นหลักซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิต

- S3: ผลิตภัณฑ์และกิจกรรมสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต และองค์ความรู้ทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการทำนาของกลุ่มอาชีพทางการเกษตรตำบลนาข้าวเสีย การแปรรูปกาแพด้วยโอ่งคว่ำเมล็ดที่สะท้อนภูมิปัญญาและมีเอกลักษณ์การผลิตเครื่องแกงที่สามารถเก็บไว้ได้นานโดยไม่ใส่สารกันบูดของกลุ่มเครื่องแกงตำบลนาข้าวเสีย
- S4: มีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย มีคุณภาพ
- S5: กลุ่มต่าง ๆ มีการดำเนินการเชื่อมโยงกันอยู่แล้ว และมีการจัดประชุมเดือนละครั้งเพื่อรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ในบางกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มมีความสามัคคีและร่วมแรงร่วมใจ เช่น กลุ่มกาแพ “มานิ” สมาชิกร่วมกันดูแล ขยายพันธุ์ และฟื้นฟูสายพันธุ์สม่าเสมอ กลุ่มผลิตข้าวปลอดภัย

จุดอ่อน (W)

- W1: ขาดความพร้อมในด้านสถานที่และอุปกรณ์สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว
- W2: ความสามารถในการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เช่น ต้นพันธุ์กาแพ น้ำผึ้ง
- W3: ขาดแรงงาน เงินทุน และอุปกรณ์ เช่น กลุ่มกาแพ “มานิ” มีอุปกรณ์ในการทำกาแพไม่เพียงพอ กลุ่มผลิตผ้าปาเต๊ะขาดเงินทุนในการดำเนินงาน กลุ่มเครื่องแกงตำบลนาข้าวเสียขาดแรงงาน

โอกาส (O)

- O1: มีกิจกรรมการส่งเสริมด้านการตลาด เช่น การประชาสัมพันธ์จุดท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ การจัดนิทรรศการประจำปี
- O2: มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ เช่น ลูกคากลุ่มอนุรักษ์ผิ้วโพรงมีความภักดีต่อสินค้า กลุ่มกาแพ “มานิ” มี

ตลาดเข้ามารองรับผลิตภัณฑ์ กลุ่มกลางสาทร้อยปี
ของดีคลองนางน้อยผลตอบรับจากลูกค้าภายนอก
อยู่ในระดับที่ดี

O3: มีเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็น
สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัด มหาวิทยาลัย สภาเกษตรกร และอื่น ๆ

อุปสรรค (T)

T1: ขาดเทคโนโลยีสมัยใหม่และกระบวนการผลิตที่ครบ
วงจรในการช่วยเพิ่มศักยภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่า
ผลิตภัณฑ์

T2: ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ
โรคระบาดส่งผลต่อผลผลิต

T3: คู่แข่งทางการตลาดและความผันผวนของยอดขาย เช่น
กลุ่ม OTOP นวัตกรรม มียอดขายผันผวนเนื่องจากไม่มี
ลูกค้าประจำ กลุ่มเครื่องแกงตำบนาข้าวเสียมี่คู่แข่ง
ทางการตลาดเยอะ ผลิตภัณฑ์จำหน่ายได้เพียงภายใน
ชุมชน

กลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ตำบลนาข้าวเสียมี่อย่างยั่งยืน

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน
จะต้องคำนึงถึงการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระยะ
ยาว สร้างรายได้ให้กับสมาชิกบนพื้นฐานของการใช้
ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างยั่งยืน ภายใต้ความ
สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา
ชุมชนที่ยั่งยืน จากการบูรณาการทั้งจากข้อมูลพื้นฐานของ
แหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และจุดแข็ง
จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคเข้าด้วยกันสามารถกำหนดเป็น
กลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบล
นาข้าวเสียมี่ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว

1) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและแผนที่ท่องเที่ยว
ที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เพิ่มความสะดวก

ให้นักท่องเที่ยวสามารถเตรียมตัวและวางแผนก่อนเดินทาง
ได้อย่างเหมาะสม

2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก
และระบบรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว
ไม่ว่าจะเป็น ที่จอดรถ ห้องน้ำ จุดพักผ่อนที่มีอาหารและ
เครื่องดื่ม

3) การกำหนดแผนพัฒนาและสร้างกระบวนการ
ทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมให้
สมาชิกในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากร ธรรมชาติ
ถึงความเสี่ยงที่จะเกิดกับทรัพยากรหากไม่มีการ
บำรุงรักษา และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และดูแลไม่ให้เสื่อม
โทรม รักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ดูแลและปรับปรุงภูมิ
ทัศน์และหรือจุดถ่ายภาพให้สวยงามอยู่เสมอ รวมไปถึงการ
วางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ประกอบการที่เป็น
สมาชิกของชุมชนให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีการเกษตรเพื่อ
เพิ่มศักยภาพการผลิต สามารถจัดการให้ผลผลิตทางการ
เกษตรมีเสถียรภาพ การเพิ่มมูลค่า และการส่งเสริมการตลาด
**กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการของแหล่ง
ท่องเที่ยว**

1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และบรรจุภัณฑ์ที่
สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะกลุ่ม
นักท่องเที่ยวช่วงอายุ 23-36 ปี รวมทั้งการส่งเสริมให้
เกษตรกรสามารถสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และสร้างแบรนด์
ให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ มีมาตรฐาน
สะท้อนอัตลักษณ์ และมีความแตกต่าง

2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ
กลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจให้กับ
นักท่องเที่ยวแบบเฉพาะเจาะจง เช่น เส้นทางท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยวที่มาอยู่กับกลุ่มเพื่อน อาจคัดเลือกสถานที่ที่มี
จุดเช็คอินให้ถ่ายรูปสวย มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เช่น
กิจกรรมการทำผ้าหมัดย้อม การคว่ำกาแฟเอง การทำสบู่ การ
ปั่นจักรยาน หรือพายเรือคายัคชมสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น
ผลิตภัณฑ์ที่วางขายสำหรับกลุ่มนี้อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่มี

ขนาดไม่ใหญ่จนเกินไปเพื่อความคล่องตัวในการทำกิจกรรมต่าง ๆ บรรพบุรุษควรมีความทันสมัย หากเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นครอบครัวใหญ่ที่มีหลากหลายวัย อาจมีกิจกรรมที่ทำให้ระลึกถึงอดีต เช่น การทำเครื่องประดับโบราณ การทำเครื่องแกงด้วยภูมิปัญญา โดยไม่ต้องใช้วัตถุดิบเสีย นอกจากนี้ กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ในฟาร์มจะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก ๆ เป็นต้น

3) การสร้างกิจกรรมทางการเกษตรที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ เช่น การทำของที่ระลึกจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น และเพิ่มจุดขายสินค้าเพื่อความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่อาจไม่ได้แวะจุดท่องเที่ยวครบทุกจุด

4) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบบ้านพักในฟาร์ม (Farm stay) เพื่อให้ตอบโจทย์รูปแบบการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมการตลาด

1) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรใช้ประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวหรือจัดงานแสดงสินค้าโดยหน่วยงานภาครัฐในการสื่อสารเรื่องราวที่สะท้อนอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสวยงามของทัศนียภาพและอากาศที่บริสุทธิ์ รวมไปถึงพัฒนาช่องทางการสื่อสารเรื่องราวในสังคมออนไลน์ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงของนักท่องเที่ยว สร้างความประทับใจและบอกต่อ

2) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรสร้างเอกลักษณ์และความแตกต่างด้วย “คุณค่าที่มอบให้ลูกค้าหรือผู้เข้ารับบริการ (Value proposition) เพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการตลาดจากผลิตภัณฑ์และกิจกรรมที่มีอยู่หลากหลายในชุมชน

3) กลุ่มท่องเที่ยวควรใช้ประโยชน์จากการตลาดผ่านระบบดิจิทัล (Digital marketing) ในการประชาสัมพันธ์สื่อสารเรื่องราวและความสวยงามของพื้นที่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และเป็นช่องทางการขายสินค้าอีกช่องทางหนึ่งซึ่งจะนำมาสู่การมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะได้มีเงินทุนสำหรับผลิตผลิตภัณฑ์หรือจัดกิจกรรมอื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลนาข้าวเสีย อำเภอ นาโยง จังหวัดตรัง มีทัศนียภาพที่สวยงาม ทั้งทุ่งนา ป่า เขา และลำน้ำ อากาศดี และมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์สามารถใช้ประโยชน์ในการสร้างผลผลิตทางการเกษตร สร้างผลิตภัณฑ์ และบริการต่าง ๆ กิจกรรมที่เกิดจากทรัพยากรในพื้นที่และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลาย ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพเชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ความคิดเห็นต่อศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว คือ ทัศนียภาพและทรัพยากรในพื้นที่ รวมไปถึงภูมิปัญญาและวิถีชีวิต โดยมีจุดอ่อนอยู่ที่การบริหารจัดการให้มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว และให้สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้เพียงพอสำหรับโอกาส แหล่งท่องเที่ยวมีหน่วยงานสนับสนุนทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดความรู้ และการให้งบประมาณสนับสนุน อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความผันผวนของตลาด

ข้อเสนอแนะ

กลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรประกอบไปด้วยกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมาตรฐานและตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย และกลยุทธ์ในการส่งเสริมการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้และเพิ่มช่องทางการขายและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้จะช่วยสร้างความประทับใจและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาเที่ยวซ้ำและมีนักท่องเที่ยวหน้าใหม่เข้ามาในพื้นที่สม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้ยั่งยืนให้กับชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานเกษตรอำเภอ
นาโยง และคณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน
มหาวิทยาลัยทักษิณ สำหรับการสนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้
ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ทุกท่าน
และผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจประเมินเครื่องมือวิจัย
มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- Budiasa, I.W. and I.G.A.A. Ambarawati. 2014. Community based agro-tourism as an innovative integrated farming system development model towards sustainable agriculture and tourism in Bali. **Journal of the International Society for Southeast Asian Agricultural Sciences** 20(1): 29-40.
- Helms, M.M. and J. Nixon. 2010. Exploring SWOT analysis—where are we now? a review of academic research from the last decade. **Journal of Strategy and Management** 3(3): 215-251.
- Khermkhan, J. 2018. The perspective of agro tourism development in Thailand. **King Mongkut's Agricultural Journal** 36(2): 162-167. [in Thai]
- Kienwatana, K., K. Sainaratchai and U. Tuntates. 2021. Developments strategies of Mae Sot frontier tourism city. **Journal of Politics and Governance** 11(2): 203-216.
- Kietpiriya, S., S. Pukkayaporn and W. Naksuk. 2020. Factors affecting toworking people's decision making to travelling on weekend and long holiday. **Journal of MCU Nakhondhat** 7(12): 178-196. [in Thai]
- Krejcie R.V. and D.W. Morgan. 1970. Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement** 30(3): 607-610.
- Ministry of Tourism and Sport. 2014. **Guide for the Quality Assessment of Agricultural Tourism Sites**. 2nd edition. Bangkok: Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sport. 12 p. [in Thai]
- _____. 2015. **Thai tourism strategy 2015-2017**. [Online]. Available https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114 (August 8, 2020). [in Thai]
- National Statistical Office. 2021. **Agricultural household debt in 2019**. [Online]. Available http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/pubs/e-book/Agri_Household_Deb62/2/index.html (August 21, 2021). [in Thai]
- Pan, S.Y., M. Gao, H. Kim, K.J. Shah, S.L. Pei and P.C. Chiang. 2018. Advances and challenges in sustainable tourism toward a green economy. **Science of the Total Environment** 635: 452-469.

- Permchewit, N. and P. Cheyjunya. 2010. Information seeking, uses and credibility of traveling information from online consumer-generated media of working people. **Journal of Public Relations and Advertising** 3(1): 99-121. [in Thai]
- Singnual, N. and P. Tiasutikul. 2021. A study of the potential of agro-tourism management at Ban Khlong Arang, Tambon Bangkeng, Sa Kaeo province. **Journal of MCU** 10(3): 113-154. [in Thai]
- Sukasem, M. 2016. The guidelines of potential development of agro-tourism Tambon Dong Khilek, Muang district, Prachinburi province. **FEU Academic Review** 10(4): 97-112. [in Thai]
- Sukbanjong, C. and S. Wattanakamolchai. 2019. Sustainable tourism development of Nhanmoddang, Pa Phayom district, Phatthalung province. **Journal of Thai Hospitality and Tourism**. 14(2): 3-16. [in Thai]
- Strydom, A.J., D. Mangope and U.S. Henama. 2019. Making community-based tourism sustainable: evidence from the free state province, South Africa. **GeoJournal of Tourism and Geosites** 24(1): 7-18.
- Tongla, P. and P. Samarak. 2020. The management potential of Chanthaburi agro-tourism attractions. **Journal of Humanities and Social Sciences Ubonratchathani University** 11(1): 190-213. [in Thai]
- Thepprasit, B., T. Chuntuk and P. Siri Wong. 2020. The development of community management strategies payment for ecosystem services and biodiversity in tourism zone Bang Kachao. **Journal of Politics, Administration and Law** 12(2): 357-392. [in Thai]
- Waiyakrud, K., T. Noiboonya and P. Jantarakast. 2021. Tourism development strategies based on community resources in Krachaeng subdistrict, Bang Sai district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province. **Journal of Management Science Review** 23(1): 237-246. [in Thai]